

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. I. Quæ promulgatio sit de substantia legis civilis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

Conditor intendit legem condere, sine eo, quod est de substantia omnis legis, seu juris, in quantum obligantis; at de substantia omnis legis, seu juris positivi, est ejus notitia, quæ non habetur, nisi aliquâ saltem publicatione talis juris; ergo. his generatim præmissis:

§. I.

Quæ promulgatio sit de substantia legis civilis?

117. Ante resolutionem supponendum 1. Varias esse leges civiles. Nam aliquæ dantur solum pro una Provincia, seu parvo regno; aliæ pro pluribus. 2. Quasdam procedere à legislatore nemini subiecto, ut ab Imperatore, Rege, Republica libera; alias à subiecto. 3. Inter leges alias esse suspensivas, quæ scilicet feruntur voluntate Principis restrictâ ad certum tempus, v. g. *ad bimestre*, nolentis, ut ante illud, à die promulgationis computati lapsus, subditi eâ lege teneantur, seu ligentur; alias autem, secus, & sine tali restrictione, his positis:

118. Quæstio est 1. an leges civiles, quæ à Legislatore nulli subiecto conduntur pro una tantum Provincia sibi subdita, substantialiter indigeant promulgatione publica, seu solemniter, & juridice (de qua n. 109) in qualibet ejus civitate? vel sufficiat, eam publicatam esse in Metropoli illius Provinciæ, Ducatus, vel parvi Regni, aut Principis Residentia? notandum autem, quæstionem posse procedere, an hoc lex civilis habeat ex natura rei? an solum ex Legislatoris ordinatione? quo posito: Resp. spectatâ naturâ legis propriè dictæ, probabilius esse, quod sufficiat, eam legē esse publicè, ac juridicè, seu solemniter intimatam in præcipua talis Provinciæ civitate, cum requisita temporis latitudine, de qua *in seqq.* Ita Sylvester *v. lex q. 3. & 6.* Azor *tom. 1. Instit. mor. l. 5. c. 3. q. 2.* Suarez *l. 3. de legib. c. 16. n. 7. & c. 18. n. 6.* Salas *eod. D. 12. sect. 2. n. 11.* Bonacin. *D. 1. q. 1. p. 16.* quos refert, & sequitur Castropalaus *cit. p. 11. n. 2.* Probatur, quia (si non sufficeret ad obligandam talem provinciam solennis promulgatio legis ab eo conditæ, in præcipua illius civitate, & consequenter necessaria foret amplior ejus intimatio) id vel esset ex natu-

ra rei, seu jure naturali, vel positivo? non ex natura rei; nam jure naturæ sufficit legis intimatio in eo loco facta, unde ad omnes de illa communitate, quos ligare debet ejus notitia, saltem moraliter certa, diffundi possit, ex n. 103. & *seqq.* sed notitia legis moraliter certa, ex Principe aliqujus provinciæ civitate, in qua promulgata est, ad omnes de illa provincia, quam ligare debet, diffundi potest, saltem successivè, præsertim, cum ejus obligatio suspenditur, ut non incipiat ante lapsum certi temporis, quod judicio prudentum sufficiens est, ut morali certitudine innotescat tali provinciæ, vel ejus parti potiori: ergo. Non etiam ex jure positivo. Nam nullo jure positivo assignatur amplior promulgatio, quando lex unam tantum provinciam ligare debet, quod intellige, quando Legislatores non exprimit, quod nolit subditos prius obligatos, quam in singulis ejus Provinciæ civitatibus, vel oppidis, dicecibus, aut Parochiis publicetur solenniter, prout factum est in decreto Tridentini, quo irritantur matrimonia simpliciter clandestina, nimirum sine præsentia Parochi, & testium, quin tale decretum vim suam obtineat ante lapsum certi temporis, computandi à die publicationis factæ in singulis Parochiis; ergo.

119. Quæstio est 2. an leges civiles, quæ à Legislatore, nulli subiecto, conduntur pro diversis provinciis sibi subditis, substantialiter indigeant publica, seu solenni promulgatione in qualibet provincia? ante responsionem not. hanc quæstionem posse dupliciter intelligi. 1. an hoc sit ex jure naturali, ut lex vim obligandi plures provincias non habeat prius, quam in singulis solenniter publicata sit? 2. an solum ex voluntate Legislatoris, atque adeo ex jure positivo?

120. Ad 1. Resp. probabilius esse, jure naturæ ad substantiam legis sufficere, quod solenniter publicata sit in loco debito, nimirum tali, unde illius notitia moraliter certa, aut culpabilis ignorantia, in alias terras eadem ligandas, moraliter diffundi possit; ita docet Salas *D. 12. de legib. f. 9. n. 34.* Bonacin. *tom. 2. D. 1. q. 1. p. 4. n. 18.* Cardenas *in Crisi Theol. tr. 1. de opinion. probabil. D. 9. c. 20. à n. 420.* cum communi; quia jure naturali non requiritur amplior promulgatio ad substantiam

tiam, seu essentiam legis, quam sufficit, ut voluntas legislatoris integræ alicui communitati per eam ligandæ innotescere possit certitudine saltem morali: nam hoc posito cessant omnia incommoda, ex ignorantia legis nascentia, propter quæ doctores contrarij, ad essentiam legis, quæ potentis obligare plures provincias, volunt requiri promulgationem in qualibet, ut constabit ex dicendis.

121. Ad 2. Resp. ad hoc, ut leges civiles, latæ pro pluribus provinciis, singulas obligent, jure civili, seu voluntate conditoris requiri promulgationem in qualibet; Constat ex Authent. *Ut factæ novæ consti-* tum ex ejus Rubrica, quæ indefinite loquitur; tum ex ipso textu, ibi *Sancimus, ex illo nostras constitutiones valere, ex quo in commune factæ sunt manifesta; in provinciis autem, ex quo directè per Metropolitanas palàm factæ sunt, vel postea factæ fuerint, & paulò post: Sancimus in provinciis, post insinuationem, valere: & aperte in ead. authent. c. i. §. i. ibi: Ne igitur importunitatem patiamur de his per singulos dies & formas scribere cogamur, propterea sancimus seniores in Justinianæo Codice legem valere, hic quidem, ex quo insinuata est in provinciis autem, ex quo directè, & palàm facta, in unaquaque metropoli, aut alia civitate.*

122. Dices: Imperatorem non loqui citatò locò indefinite, ac universaliter, de omni lege, sed expressè solùm de legibus suis, quæ pro testamento sunt; ergo non rectè dicitur universaliter, leges civiles, in quantum subsunt voluntati suorum legislatorum, non habere vim obligandi, etiam in actu primo singulas provincias ei subiectas, nisi priùs in qualibet promulgentur. Et quamvis verba *Rubricæ* generalia sint; non tamen sunt verba *legis*: ergo illa Justiniani constitutio procedit solùm de legibus testamentarijs, quas imperator speciali favore ultimarum voluntatum, ne legum ignorantia cassari debeant, suspensas, quoad vim obligandi voluit, dum dicto modo promulgarentur; ita Vasq. r. 2. d. 156. c. 3.

123. Ante respons. not. quòd Justinianus Imperator statim ad initium illius authenticæ, in præfatione reddat causam suæ novæ sanctionis, seu constitutionis nimirum, quòd *causæ legum prius conditarum, sem-*

per multorum negotiorum, additionum, responsum, & similibus occasiones præbuerint; & quia id maxime fiebat occasione constitutionum, quas super successione scripserat, necessarium sibi visum, ea brevi lege corrigere; quo posito constitutionem suam, à nobis n. 121, allatam subjecit. Ex hoc autem satis clarè colligitur, *Rubricam tituli, loquentem universaliter de quavis ejus lege, conformem esse menti Justiniani, volentis ea lege declarare in universum, quando velit leges à se conditas in provincijs vim obligandi obtinere, cum non tantum leges de successione, sed super alijs quoque materijs occasiones ei plurium negotiorum fuerint; quibus cavendis universaliter, potissimam negotiorum occasionem (in ignoratione legum exinde natam, quòd in provincijs publicatæ non fuerint) dicta constitutione suâ Sancimus, corrigere voluit. Et quia tunc potissima negotia causabant ignorantia in provincijs leges de Successionibus; id, quod in his, quoad earum obligationem correctum voluit, in alijs quoque ex intentione sua in præfatione præmissa declaratum voluit, quibus positus:*

Ad object. in n. 122. Resp. verum 123. esse, quòd Imperator citato loco non loquatur indefinite de omnibus legibus suis, si spectentur præcisè verba; secus si intentio. Nam ubi constat de intentione legis, & sermonis, non attenduntur verba; intentio autem imperatoris erat, occasiones tot molestorum negotiorum, sibi factorum ex ignorantia legum in provincijs, & recursum ad legislatorem, tollere; quod ut fieret, cum maxime illa negotia propter ignorantiam legum de successione nascerentur, correctione harum, & alias correctas voluit, ut præmissum est.

124. Responderi potest 2. cum dist. Imperator cit. loco non loquitur indefinite *spectato solo textu*, trans. *spectato textu iuncto Rubricæ*, nego. Nam textus infra *Rubricam* scriptus, specificè loquens, non limitat *Rubricam loquentem generaliter*, quando ille solùm id, quòd specificè exprimit, facit *exempli causam*, vel tanquam regulam reliquorum; præsertim, quando *Rubrica* habet sensum perfectum; ac intentionem legislatoris plenè explicat, prout est in præfatione. Unde, quando Menochius l. 6. de præsumpt. tota præsumptione 1. dicit;

Rubricam per subscriptas leges, quæ claræ sunt, & distinctæ, explicandam esse, & limitandam; accipiendum est, quando textus appositus est ad limitandam Rubricam; non autem, quando solum apponitur exempli gratiâ.

126. Et quamvis ex Decio & Alciato, Menochius velit, Rubricam non disponere tanquam legem, nec posse pro textu allegari; sed esse tantum indicem legis, & demonstrationem, quæ in textu habentur; contrarium tamen affirmant plures, prout constabit ex dicendis à n. 1317. Et ratio est ex Rodriquez, Ferosino, de Legib. Eccles. ad c. Cum omnes, de Constit. n. 26. quia, quando Rubrica decidit plures casus, nigrum autem (nimirum textus illi subscriptus) unum, hoc videtur facere solum exempli gratiâ; vel ponere duntaxat illum casum, tanquam magis dubitabilem (aut frequentiore, vel etiam declarationis, aut correctionis indigum) quo casu, cum exempla non restringant regulam §. hætenus, Instit. de gradibus; non excluduntur alij casus expressi in Rubrica. sic Gloss. in L. Emptor. ff. de rei vindicat. V. Superfluum.

127. Ex dictis coll. legem civilem, quæ non suspenditur ad certum tempus, ut primùm lata est in præcipua Provinciæ civitate, statim obligare omnes in ea civitate, qui ejus habent notitiam, vel habere potuerunt; ita Suarez l. 3. de Legib. c. 17. à n. 5. quod intellige spectatò forò externò; juxta dicta in præmissis. Nam tali casu sufficienter promulgata est in tali loco; in foro tamen conscientie transgressionem ei non imputandam ad culpam, qui reverà tunc ignoravit. Nam eo casu quoad Deum, erit transgressio solum materialis, nimirum legis verè ignoratæ; in foro tamen fori, scientia præsumeretur, & ignorantia probanda foret ab eam ignorante, ut dicemus infra. V. n. 129.

128. Dixi: omnes in ea civitate; nam reliquos non obligaret, usque dum sufficiens notitia ad ipsos perveniret, de tali lege in ejus provinciæ metropoli, vel alia civitate, ad hoc à legislatore electa, solenniter publicata; ita Suarez loco cit. Castropal. p. 1. tr. 3. d. 1. p. 11. n. 7. & alij. Nam ut dicitur c. 1. de Concess. præbend. in 6. §. Neque oïstat: lex, seu constitutio, & mandatum, nullos adstringunt, nisi postquam ad notitiam pervenerint eorundem,

aut ipsi post tempus, intra quod ignorare minimè debuissent. Unde, quando dicimus, ut lex obliget totam provinciam, quam ligare debet, sufficere; quòd solenniter publicata sit in ejus metropoli v. g. debere intelligi de publicatione, in quantum sufficiens est causare legis notitiam, vel culpabilem ejus ignorantiam in tota communitate, vel majori ejus parte; nam sine hoc, quod innotescat sufficienter toti communitati, nullum etiam particularem obligat, esto is legis publicationem audisset. Nam lex non ligat prius singulos, quam arctet totam communitatem; ergo non prius, quàm huic sufficienter innotescat ex n. 103. anteced. patet quia singuli de communitate in tantum ligantur lege, in quantum sunt partes communitatis lege obligatæ. Nam ex hoc lex differt à præcepto, quòd hoc respiciat singulos, quia in ipsorum bonum ordinatum est; lex verò communitatem, cujus bonum directè respicit.

129. Hinc pro majore dictorum explicatione notandum, promulgationem legis in aliqua metropoli factam, non eo ipso, quòd voce præconis, vel scripto affixa proftet, censeri sufficientem, quòd sic proclamata, vel affixa sit; sed necessariò debere intelligi, cum latitudine temporis sufficientis ut ad notitiam totius communitatis moraliter devenire possit, nimirum attenta vastitate loci, & hominum, per quos diffundi debet; citius enim vulgatur aliquid in oppidulo & inter paucos; quàm in communitate admodum frequenti, & vasta, ut per se notum est. Unde ly statim in n. 127. non debet intelligi, quasi immediatè, & seclusà omni morà post affixionem, vel evulgationem decreti; sed cum temporis latitudine, moraliter, seu prudentum judicio, requisitâ, ut in tali loco majori saltem parti innotescere possit.

130. Deinde observandum per legis publicationem non intelligi quamlibet publicationem, per quam legis notitia possit acquiri: certum enim est, ignorantem legem eà non obstringi, sed promulgationem solemnem, quæ, ut ait Vasq. 1. 2. disp. 155. cap. 2. ostendat principem, ut principem loqui, & imperare publicâ auctoritate, qua pollet, & cui omnes pariter obedire tenentur. Quare si cui innotesceret

ret lex nondum eâ solemnitate promulgata, nondum eâ teneretur: ideo Vasq. *ibid.* promulgationem ad legis essentiam pertinere dicit. Est siquidem lex imperium per se aptum, ut ad operandum obliget, cujusmodi non est Superioris imperium, mente retentum; neque enim quacunque ratione explicatum, sed propositum eâ solemnitate, & modo, quo sufficienter omnes intelligant esse præceptum Principis, & non prius. Nam aliàs legislator vellet lege sua formaliter obligatos, qui debitam legis notitiam non habent, quod est impossibile. Et ideo lex in metropoli alicujus provinciæ solemniter promulgata, qua debet ligari tota Provincia, non obligabit prius incolas dictæ metropolis, quàm etiam ad reliquas ejus provinciæ civitates debita notitia de solemnitate ejus promulgatione in metropoli diffusa sit (saltem nisi aliud legislator declaret; quia sic civitates illius Provinciæ comparantur ad totam provinciam, ut ejus partes; hæ autem non ligantur, nisi ligetur tota provincia, ut constat ex n. 103.

131. Not. 2. ad hoc, ut lex vim suam exerat, seu effectum obligationis in subdito pariat, cui licitè pro sensu composito talis legis, contravenire non possit, & necessariam in quavis lege, ex natura legis præcipientis, vel prohibentis, à nobis intelligi publicationem, seu intimationem ejus solemnem (de qua n. 109.) non secundum se, sed cum latitudine temporis, etiam, postquam facta est in civitate, vel Residentia Principis, quod requiritur consideratis circumstantijs, ut in tali communitate innotescere possit mens, & intentio legis. Secus enim observantiam legislator imprudenter exigeret (si, quid subditus, vi talis legis teneatur, scire non posset) ac ejus transgressorem injustè puniret; cum, non servare legem, quæ sciri non potuit, careat omni culpâ. Ex quo tandem sequitur, ex hoc præcisè, quod voluntas Principis in uno loco publico talis civitatis, vel provinciæ, aut Regni, vel per solemnem scripturam, vel voce præconis vulgata sit, nondum censerì eam sufficienter promulgatam promulgatione requisita, ut lex sit substantialiter constituta in esse potentis obligare, nisi prout conjuncta cum ea latitudine temporis, quæ moraliter, seu prudenti hominum judicio ne-

Tom. I.

cessaria est, ut innotescat Communitati per eam ligandæ.

§. II.

Quid dicendum de legibus in aliis Regnis, & Provinciis, Romano Imperio non subjectis?

Resp. quoties in illis Regnis, & Provinciis, neque consuetudo, neque particulare statutum vim legis sufficienter promulgatæ suspendens extat, toties in, & de ipsdem, juxta legis naturam num. præced. positam, judicandum esse, nimirum statim obligare modò jam explicatò. Hinc licet valde probabile sit, quòd, quando ditiones illæ magnam habent vastitatem, etiam in illis sufficiat unica promulgatio explicata, (si spectemus præcisè naturam legis, secundum jus naturale) id tamen debere intelligi de promulgatione legis cum latitudine temporis, ad eum finem moraliter, seu prudenti hominum judicio, necessariâ.

132. Si quæras, an lege teneatur, sciens ejus promulgationem in uno loco, si nondum est promulgata in sua provincia, & habet vim obligandi suspensam ad certum tempus; affirmat Sylvester V. *Lex n. 6. dicto 3.* quia frustra expectatur eventus, cuius nullus est effectus, c. cum contingat, de offic. delegat. ergo qui est certus de constitutione, frustra expectat promulgationem in sua provincia, vel lapsum certi temporis: sed verius esse contrarium, sentit Navarrus l. 1. consiliorum. 1. n. 17. & Suarez l. 3. t. 18. tum quia sic mens legislatoris est, non obligare prius; tum quia lapsus tanti temporis obligationi legis appositæ, est speciale juris beneficium; nemini autem juris beneficium auferendum est. arg. l. 4. §. si quis condemnatus, ff. de re judicata; quod tamen postremum intellige. 1. In casu, quando vis obligativa legis, ex voluntate legislatoris est suspensa ad certum tempus. 2. De lege etiam non suspensa; quando nondum est promulgata in sua provincia, ubi id, vi juris positivi communis, vel municipalis, requiritur ex n. 121. denique etiam in casu, quo sufficit promulgatio legis in Principe loco talis Regni, si non effluxit latitudo temporis, ex natura rei necessarij, ut ad communitates aliarum provincialiarum moraliter diffundi possit.

§. III.

E